

Taiteen Käyttö Sessioiden Aikana

Miten taidetta käytetään oppimisprosessissa? Mikä sen tehtävä on?

Lyhyt johdanto: Mistä on kyse?

Riippuen siitä, käytetäänkö taideteoksia jo opetuksessa vai ei, tämä luku saattaa olla avuksi, kun kouluttaja peilaa omaa toimintaansa opetustilanteessa. Luku voi myös toimia inspiraationlähteenä taideteosten käyttöön opetuksessa pedagogisena resurssina. LALI-projektin tavoitteena oli kokeilla, miten taideteosten integroiminen opetukseen voisi rikastuttaa paikallisen kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta maahanmuuttajille tai heikon kielitaidon omaaville aikuisille. Kokeilun tuloksena havaittiin, että taiteen käyttö opetuksessa voi olla hyödyllistä ainakin viidestä eri näkökulmasta. Nämä näkökulmat esitellään seuraavaksi.

Taiteen käytöt hyödyt opetuksessa

Julia Nyikosin, Julia Danzingerin ja Vera Varhegyin kirjoittama luku

- Esteettinen arvostus. Suurin osa taidealalla työskentelevistä asiantuntijoista ovat vakuuttuneita siitä, että taide on aidosti arvokasta ja että se rikastuttaa päivittäistä olemassaoloa sekä vuorovaikutusta. Se voi toimia kielitaidon hankkimisen välineenä monellakin keskeisellä tavalla. Ennen kaikkea taiteen läsnäolon luokassa pitäisi olla mahdollisuus arvostaa taidetta ja ymmärtää ihmisten kyky luoda taidetta. Muotojen ja värien tarkastelu sekä se, miten ne synnyttävät merkityksiä ja herättävät tunteita ja ajatuksia, on itsessään hyödyllinen tehtävä. Tavoitteena ei ole välittää pelkästään tarkkaa leksikaalista tietoa, vaan kertoa esimerkiksi taiteeseen sekä taideteosten historiaan liittyviä anekdootteja tai jakaa aiempien aikakausien tulkintoja, jotka saattavat hämmästyttää nykykatsojaa. Tällaiset elementit voivat toimia muistin tukena ja liittää teoksen myöhemmin session aikana käytävään

keskusteluun. Osallistujien taitotasosta riippumatta tehtävien tulisi tarjota heille monenlaisia keinoja ja monimuotoista tukea keskustella taideteoksista. Ensimmäisesti tämä tarkoittaa sanaston antamista joko taideteosten formaalia kuvailua varten tai niiden taiteellisesta, historiallisesta, teknisestä tms. kontekstista kertomiseen.

- Vastaanottavan yhteiskunnan sosio-historiallisesta taustasta oppiminen. Taideteokset eivät ole pelkästään keino herkistää yhteiskunnan visuaaliselle kulttuurille (Muller 2020), vaan ne voivat myös toimia lähtökohtana oppia asioita yhteiskunnan sosiaalisesta, kulttuurisesta ja historiallisesta taustasta. Erityisesti maahanmuuttajien kielinopetuksessa yksi keskeisistä asioista on vastaanottavan yhteiskunnan kulttuurin sekä kielen tai luku- ja kirjoitustaidon oppimisen yhdistäminen. Taiteilijasta, luomisaikakaudesta sekä taideteoksen implisiittisistä tai eksplisiittisistä taiteellisista viittauksista kertominen ei ainoastaan anna mahdollisuutta lisätä osallistujien tietoa, vaan luo myös pohjaa yhteiselle dialogille. Tällainen tieto, jota ei voi arvailla, täytyy välittää epäsuorasti ja leikkisästi. Tätä varten voidaan luoda erilaisia aktiviteetteja, joiden avulla osallistujat voivat joko itsenäisesti tai vertaistensa avulla löytää em. elementit. Taideteoksen historia sen luomishetkestä näyttelytilaan saapumiseen asti kuvastaa maan historiaa, kulttuuria ja arvoja. Se voi myös ilmaista, miten ihmisen mentaliteetti on muuttunut aikojen saatossa ja osoittaa yhtäläisyyksiä muiden kulttuurialojen kanssa. Näistä vastaavuuksista muilla aloilla voidaan kertoa monella tasolla, myös alkeisoppijoille. Kun taideteos asetetaan omaan kontekstiinsa ja käsitellään sitä, miten se otettiin aikanaan vastaan,

voidaan keskustelu liittää esim. kolonialismiin, eksotismiin, etnosentrismiin, rasismiin ja seksismiin. Näitä aiheita tulisi tarkastella, koska ne ovat olleet ja ovat edelleen osa kulttuurisia (ja sosiaalisia) käytänteitä.

- Yhteys oppijoiden omaan kulttuuriseen kontekstiin. Samalla kun taideteoksen käyttö lähtökohtana vallitsevan kulttuurin opettamiselle saattaa vauhdittaa sopeutumista, sama taideteos voi myös toimia lähtökohtana osallistujien kulttuurien tarkastelulle ja arvostamiselle. Itse asiassa tasapaino näiden kahden suuntautumisen välillä on avainasemassa, kun työskennellään taideteosten kanssa. Osallistujien kulttuurien tuominen mukaan tarkasteluun sekä niiden arvostaminen auttavat ylläpitämään myönteistä minäkuvaa ja takaavat sen, että yksilöt tunnustetaan oman ryhmänsä jäseninä. Osallistujien kulttuureja voi arvostaa pyytämällä osallistujia kertomaan näkökulmansa esitetyistä aiheista (esim. ruuasta asetelmissa tai pukeutumisesta muotokuvissa) tai vertaamalla ja pohtimalla sitä, mitä pidetään kauniina tai arvokkaana, tai jopa sitä, mitä taide on.
- Liittäminen oppijoiden omakohtaiseen kokemukseen ja subjektiivisuuteen. Oppijoiden tuominen museoon ehkä ensimmäistä kertaa koskaan avaa heille tilan paikkaan, jonka he ovat ehkä kokeneet saavuttamattomaksi. Oppijoiden saaminen vuorovaikutukseen taideteosten kanssa helpottaa keskustelua. Se myös mahdollistaa avautumisen sekä omien mielleyhtymien l. subjektiivisten arvostusten jakamisen ja arvostamisen. Tällaisia mahdollisuuksia voidaan luoda tehtävillä, jotka rohkaisevat osallistujia puhumaan itsestään taideteosten kautta. Heitä voidaan esimerkiksi pyytää etsimään taideteos, jonka avulla he voivat esitellä itsensä ja joka muistuttaa heitä heidän lapsuudestaan ja jonka he voivat liittää ammattiinsa jne. Yhtäläisesti arvokkaita ovat ne hetket, jolloin osallistujat esittävät kysymyksiä tai spontaanisti huomioivat tai kommentoivat jotakin. Tällaiset hetket osoittavat, että taidekokemus koskettaa heitä, ja halu kommunikoida saa heidät ”unohtamaan” kielimuurit ja ylittämään ne. Lisäksi nämä tilanteet antavat mahdollisuuden luoda aitoja yhteyksiä vastavuoroisen avautumisen kautta. On siis hyvä valita tarkkaan näytettävät taideteokset ja

vieraillavat museot sekä pyrkiä esittämään esimerkiksi maalauksia tai veistoksia, jotka ovat riittävän monipuolisia ja monimerkityksisiä. Siten ne mahdollistavat monikerroksisen tulkinnan.

- Luovuuden kehittäminen. Toisinaan on vaikeaa löytää taideteoksia, jotka ovat useita vuosisatoja vanhoja, edustavat hyvin erilaisia aikakausia tai joiden tyyli on nykyihmiselle vieras. On myös mahdollista, että uudet, nykytaidetta edustavat taideteokset ovat vaikeasti tulkittavissa. Tällaisista taideteoksista keskustelemiseen on olemassa useita menetelmiä. Taideteoksen tyyliä voi muuttaa graafisin keinoin, saman taideteoksessa esitetyn kohtauksen voi kuvitella toiseen aikaan, maalauksen voi (mielessään) muokata valokuvaksi tai kaksikulotteisen kuvan voi muokata koreografian avulla kolmiulotteiseen tilaan. Tällaiset keinot auttavat paremmin ymmärtämään taideteoksia siirtämällä ne uuteen kontekstiin. Yhdessä em. prosessien kanssa tai niistä riippumatta, jokin taideteoksen elementeistä – esitetty historia, arkkitehtuuri, esineet, osia sen luonteesta – siirretään uuteen kontekstiin ja sitä voidaan tarkastella alkuperäisen kontekstin ulkopuolella. Tällä tavoin taideteoksen elementti voi helpommin synnyttää mielleyhtymiä ja rohkaista osallistujia liittämään sen oman kulttuuriinsa.
- Luovien tehtävien tarjoaminen. Sessioiden aikana osallistujia tulisi koko ajan kannustaa aktiiviseen ja jopa luovaan osallistumiseen. Se ei ainoastaan osallista ja motivoi, vaan on myös avainasemassa uuden tiedon muistamisessa. Käsin tehtävissä aktiviteeteissa otetaan käyttöön muita aisteja näön lisäksi, ja ne stimuloivat oppijaa moniaistillisen työn kautta. Ne kannustavat osallistujia keskusteluun ja/tai ajatusten vaihtoon keskenään, auttavat näkemään ja ymmärtämään paremmin taideteosta sekä yhdistämään ja muistamaan uutta sanastoa pysyvällä tavalla. Muistia tukevat pelilliset ja/tai leikinomaiset tehtävät myös parantavat, aktivoivat tai kertaavat sanastoa. Osallistujia voidaan esimerkiksi pyytää katsomaan maalausta minuutin ajan ja painaamaan mieleensä sen elementtejä, minkä jälkeen hänen pitää mainita ko. elementit ollessaan selin tauluun. Tällainen tehtävä auttaa osallistujia yhdistämään sanan kuvaan ja muistamaan sen paremmin kuvamuistin avulla.